

Gelegonyáné Katona Ágnes

Gimnazisták névtani tájékozottsága

A névtani ismeretek explicit módon ugyan nem szerepelnek a tantervi követelményekben, a magyar nyelv és irodalom műveltségterületének anyaga azonban számos lehetőséget nyújt a tananyagba illesztéshez, továbbá a névtudomány interdiszciplináris jellegéből fakadóan kiváló eszköze lehet a tantárgyi integrációnak is. A diákok onomasztikai tájékozottsága gyakran mégis meglehetősen hiányos. A tanulmány egy nyolc évfolyamos gimnázium tanulóinak névtani ismereteit vizsgálja kérdőíves módszerrel, amely a család- és a keresztnévek jelentésén, eredetén túl a keresztnévadás indítékaira, a névgyakoriságra, a becenevekre, valamint a tanulók saját nevükhöz fűződő viszonyára is rákérdez. Az eredmények azt mutatják, hogy a diákok több mint fele nem rendelkezik biztos tudással saját nevről, szép számmal akadnak azonban olyanok is – leginkább a lányok között –, akik kiemelkedően precíz válaszokkal igazolják tájékozottságukat a nevek világában.

Bevezetés

A név már ősidőktől kezdve az egyik legfontosabb szerepet tölti be az emberek életében, azonosítja őket, megkülönbözteti másoktól, és egyben jelzi közösséghez való tartozásukat. Nem mi választjuk magunknak, mégis életünk, identitásunk részévé válik. Fontosságáról egyik legnagyobb írónk, Kosztolányi Dezső így vall: „Felületes dolog azt hinni, hogy a név csak afféle külsőség. Ha az élet nem külsőség, akkor a név sem az. Ha pedig fontos a valóság, akkor a név is fontos” (Kosztolányi 1932). Joggal gondolható tehát, hogy a nevekkel, saját nevünkkel és a környezetünkben lévő emberek, állatok, intézmények, tárgyak neveivel (Perger 2004; K. Szoboszlai 2005; Raátz 2009) való foglalkozás nem elvesztegetett idő.

A legtöbb gyermek elsőként a saját nevének betűivel ismerkedik meg, anyanyelve használatának első írásbeli nyomai már sokszor az óvodában megszületnek, majd az első osztályban egyre több és több megnevezéssel találkozik, később szófaji alkategóriaként azonosítja őket, megtanulja a helyesírásukat. De vajon adódik-e rá lehetősége, hogy tanulmányai alatt, az általános iskola, majd később a gimnázium anyanyelvi óráin mélyebben foglalkozhasson velük? Hogy a helyesíráson és szófaji besoroláson kívül többet is megismerjen a tulajdonnevekkel foglalkozó rendkívül sokszínű és izgalmas ismereteket rejtő tudomány, a névtan világából? Egyáltalán, milyen a viszonya saját és mások nevéhez? Mennyire ismeri a nevek jelentésvilágát, eredetét?

Ahhoz, hogy a diákok névtani ismeretei vizsgálhatók legyenek, mindenekelőtt a névtan mint tudomány meghatározására, kutatási területének körülhatárolására van szükség. A tanulmányban a névtan szinonimájaként használatos még a *névtudomány* és az *onomatológia* kifejezés, ez utóbbi a névtan nemzetközi elnevezése, amely a görög *onoma* 'név' és *logosz* 'beszéd, tudomány' elnevezésből ered (Hajdú 2003). Az onomatológia – tekintve, hogy megjelenési formája a nyelvi jel – elsősorban a nyelvészet tárgykörébe tartozik, a nyelvtudomány bölcsőjéből nőtt ki, ám ma már önálló tudományként tartják számon, hangsúlyozva integráló jellegét, szoros kapcsolatát a nyelvtudomány többi ágával. „Önállóságát pedig jól kifejezi világosan körülhatárolható kutatási területe: a mindenkori nomen proprium, vagyis a tulajdonnév. Ezek vizsgálatán keresztül valósítja meg célját: végül is mindent, de legalább a lehető legtöbbet föltárni a világról, a benne élő emberről, annak és környezetének a nevekhez fűződő kapcsolatairól, a különböző korok népeinek, nemzeteinek neveiről” (Hajdú 2003: 38). A névtan tárgyának, a tulajdonnévnek a pontos meghatározása

azonban sok kérdést felvet (Hajdú 1999). A szakirodalomban ugyan számtalan ezzel foglalkozó, illetve e területet is érintő tanulmány született már (Fabó 1979; Várnai J. 2005; Angyal 2011), nincsen egyértelmű konszenzus. A legátfogóbb, legtöbb szempontot szem előtt tartó definíció talán a következő: „Tulajdonnév az a nyelvi jel, amelyet alkotója [...] egy valami [...] vagy egy összetartozó csoport [...] azonosítására hoz létre, s azt általában kisebb-nagyobb közösség elfogadja, használja, a nyelvtudomány pedig a közsavaktól való megkülönböztetését (a nagybetűs helyesírását) elhatározza” (Hajdú 2003: 58). A meghatározás bizonytalanságából következik, hogy a tulajdonnevek fogalmi kategóriákba való sorolása sem mutat egységes álláspontot (Fercsik 1996).

Vannak, akik a névtanról mint magyarságtudományról beszélnek (Juhász 1997; Hoffmann 2002), szerteágazó interdiszciplinaritására is számos munka utal, Hajdú például a régészettől a földrajztudományon át egészen a közgazdaságtudományig mintegy huszonegy társtudományát említi (Hajdú 2003: 38–45), ennek köszönhetően pedig a tantárgyi integráció egyik legkiválóbb eszköze lehet (Erdélyi 2003).

A diákok névtani tájékozottsága

Az anyaggyűjtésről

Az anyaggyűjtés a csepeli nyolcosztályos Jedlik Ányos Gimnáziumban történt, ahol mind a nyolc évfolyamról sikerült adatokat gyűjteni. Amint az 1. táblázatból is kiolvasható, összesen 208 diák töltötte ki a kérdőívet: 111 fiú és 97 lány. A vizsgált gimnáziumban több tagozat is létezik, az 5–8. évfolyam a osztályai a nyolc évfolyamos normál tagozati osztályok, míg a 9. és a 10. b matematika–természettudományi, a 10. d normál informatikai, a 10. e élsportolói, a 11. b normál matematikai, a 12. c osztály pedig angol–informatikai szakirányon végzi tanulmányait. A 8. és a 10. évfolyamosok kitöltésének a többi osztálynál alacsonyabb számát az indokolja, hogy az adatfelvételre egy helyettesített nyelvi órán adódott csak lehetőség, amelyen egy bontott csoport tagjai voltak jelen.

1. táblázat
A minta évfolyamok és nemek szerinti megoszlása

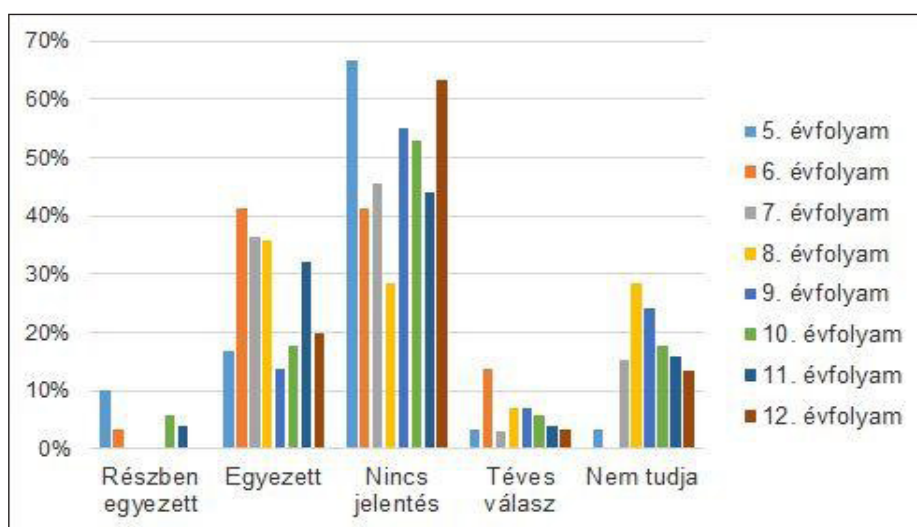
Osztály	Lányok	Fiúk	Összesen
5. a	15	15	30
6. a	11	18	29
7. a	17	16	33
8. a	7	7	14
9. b	13	16	29
10. b, d, e	7	10	17
11. b	11	15	26
12. c	16	14	30
Összesen	97	111	208

A kérdőív összeállításában az volt a célom, hogy megtudjam, a diákok – nemenként és a különböző évfolyamokon is összehasonlítva – milyen mértékű és mélységű névtani ismeretekkel rendelkeznek, mennyire fogékonyak a névkultúra kérdéseire, tudatosan vagy ösztönszerűen gondolkodnak-e a névstiliztikai jellemzőkről. A tanulók által kitöltött kérdőív megtalálható a mellékletben, jelen tanulmány azonban csak a kérdések egy részét elemzi. A tapasztalatok és a diákok beszámolóí alapján a tanulók a témát izgalmasnak

tartották, szívesen gondolkodtak a kérdésekről, a kitöltést követően pedig a felmérés és a tanulmány céljáról kérdezősködtek, és ez a diákok téma iránti érdeklődéséről is tanúskodhat.

A családnevek jelentésének, eredetének az ismerete

A tanulók először arra a kérdésre válaszoltak, hogy szerintük van-e a családnevüknek jelentése. A válaszok fele-fele arányban oszlottak meg: 105 fő szerint nincs, 103 fő szerint van. Amint az 1. ábrán is látható, a jelentésmagyarázatok öt csoportba sorolhatók: nincs jelentés, ide azok a válaszok kerültek, amelyek szerint nincs a családnévnek jelentése, a nem tudja kategóriába kerültek azok, akik szerint ugyan tartozik a nevékhöz jelentés, azt azonban nem írták oda, hogy mi, vagy csak annyit tüntettek fel, hogy „nem tudom”, a téves válaszok a rossz magyarázatot adókat tartalmazza, a részben egyezett kategóriába kerültek azok, akik hiányos vagy részben egyező jelentésmagyarázatot adtak (például Keller – „németül pince”, Fürtös – „fürtös szőlő, fürtös haj”), míg az egyezett csoportba azok tartoznak, akiknek a jelentésmagyarázata megegyezett a valódi jelentéssel.

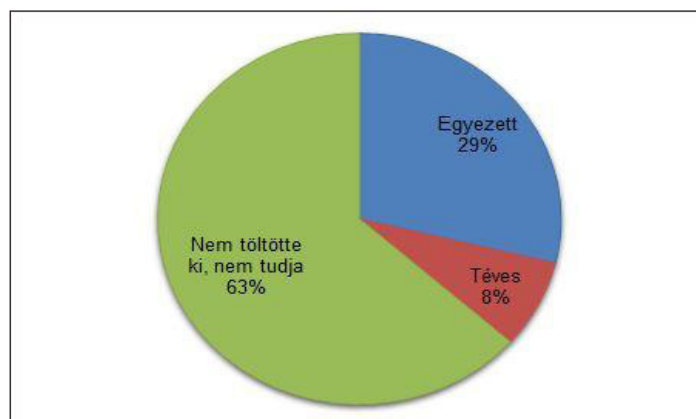
1. ábra
A családnevek jelentésére adott válaszok

A grafikonon egyértelműen látszik, hogy a legnagyobb arányban az ötödik osztályos diákok vélték úgy, hogy nevüknek nincs jelentése, annak ellenére, hogy a legtöbben közülük magyar eredetű családnevet viselnek, amelynek jelentése könnyen kikövetkeztethető lenne (például *Sárosi, László, Tóth, Magyar, Varjas*). Meglepő a tizenkettedikesek válaszáda is, ugyanis az ő esetükben is számos közszei jelentéséből azonosítható név viselője gondolja úgy, hogy nevének nincs jelentése (például *Úti, Tóth, Kiss, Kárpáti, Kovács*). Hasonló tendencia figyelhető meg a 7., a 9. és a 10. osztályosok körében, míg a nyolcadikosok közül négyen gondolják úgy, hogy a családnevük nem jelent semmit.

A 208 tanulóból mindössze 36%-uk (74 fő) próbált valamilyen magyarázatot adni a családnevére, amelyből 12 téves válasz volt (például *Barta* – „ez egy falu”; *Szombati* – „szombati nap”; *Takaró* – „takaró, tárgy”, *Székely* – „régén munka után kapták ezt a nevet”). Ez az arány az 1994-ben Raázt Judit által végzett felmérés eredményét ismétli meg, ahol a diákok 39,4%-a ismerte családneve jelentését, az egész minta 9,3%-a azonban tévesen adta meg (Raázt 1994: 30). A gyűjtött anyagban a diákok közül összesen 55-en – érdekes módon legtöbbször a 6., a 7. és a 8. osztályból – tudták jól megmagyarázni vezetéknevük jelentését. A válaszok között néhány igen pontos meghatározást is találtam: például *Szentpétery* – „igazából ez egy helységnév, mert Sajószentpéterről származik a családunk”; *Pallagi* – „Pallagról származó ember”; *Bodnár* – „foglalkozás”, *Kádár* – „hordókészítő”. Két diák a családneve névmagyarázásáról is beszámolt: *Molnár* – „eredetileg Müller

lenne a családnevem, de a dédnagyapám magyarosította”; *Solymosi* – „eredetileg *Schwarz* fekete, ebből lett a *Solymosi*”.

A diákok a jelentéshez hasonlóan kis számban ismerik családnevük eredetét. A 2. ábrán látható, hogy túlnyomó többségük nem is próbálta meghatározni, míg 8%-uk tévesen tüntette fel nevének eredetét, vagy félreértette a kérdést (például *Tóth* – „szlovák”; *Pongrácz* – „grófi”; *Balogh* – „tulajdonságból ered, a balkezességből [én nem vagyok az]”; *Fraknoi* – „régén a Fraknó várról származik”). 208 gyermekből mindössze 60 fő tudta nevének eredetét. Voltak, akik bizonytalanságukat is papírra vetették (például *Üveges* – „szerintem magyar, de nem tudom biztosan”; *Kovács* – „nem tudom, de szerintem magyar”), az egyik 7. osztályos kislány gondolkodási folyamatát is leírta válaszában („A *Kovács*, mivel egy magyar szó, így gondolom, magyar eredetű”). Arányaiban a legkevesebb jó választ a 10. és a 11. osztályosok adták, míg a 6. osztályosok ebben a feladatban is jól teljesítettek. A nemek válaszainak megoszlásában nem mutatkozott szignifikáns eltérés. Jellemző volt továbbá, hogy a nem magyar eredetű vagy kevésbé gyakori nevek viselői jobban tudták családnevük eredetét (*Weisz* – „német”; *Krajewski* – „lengyel”; *Márkus* – „latin”; *Gyenes* – „görög”; *Leipold* – „német” stb.).

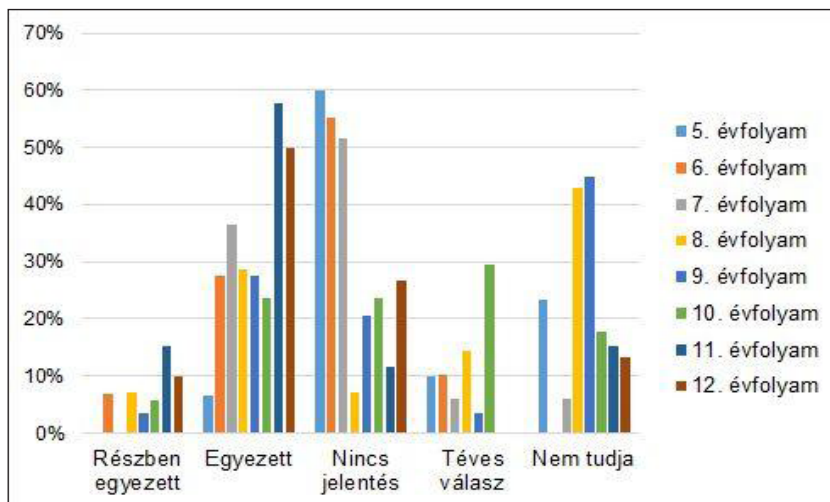
2. ábra
A családnevek eredetére adott válaszok

A keresztnév jelentésének, eredetének az ismerete

A kérdőívet kitöltő 208 diák összesen 117-féle nevet visel, közülük 59-en pedig 49-féle második keresztnévet kaptak. Az első keresztnév terheltsége nemenként különbséget mutat. Míg a fiúknál 111-en 56-féle nevet viselnek, azaz a férfinevek terheltsége egy névre jutó 2 elnevezés, addig a lányoknál 97 lány 61 néven osztozik, neveik terheltsége 1,6. Mindez azt az általánosan elterjedt vélekedést igazolja, amelyet már számtalan tanulmány is megerősített (Bura 1996; Rajsli 2007; Kovács 2009), miszerint több női nevünk van használatban, mint férfinevünk, illetve hogy a lányok névadásánál sokkal nagyobb hangsúlyt fektetnek a név egyediségére (Gulyásné Mátraházi 1981: 5). A névanyagban az első keresztnév közül legnagyobb számmal a *Balázs*, *Máté* (6 előfordulással), *Eszter*, *Zsófia*, *Réka* (5 előfordulással) és a *Gábor*, *Kristóf*, *Ádám*, *Dániel*, *Nóra*, *Anna*, *Róbert*, *Levente* (4 előfordulással) van jelen, a többi keresztnévet 3, 2, illetve egyetlen gyermek viseli. A kutatás azt is vizsgálta, hogy a két keresztnévű gyermekek vajon milyen arányban tartják számon a második keresztnévükhöz fűződő információkat (például a jelentést, az eredetet, a névnapot stb.).

A családnevekhez képest kevesebb, összesen 73 tanuló gondolta úgy, hogy keresztnevének nincs jelentése, köztük előfordult kevésbé gyakori név is (például *Cintia*), ám jellemzően a gyakoribb nevek viselői vélekedtek így (például *Bence*, *Anna*, *Eszter*, *Máté*, *Márton*, *Ádám*, *Levente*, *Balázs*). 39 fő szerint ugyan van jelentése a nevének, de nem tudja, nem ismeri azt. Mindössze 96-an, a gyermekek 46%-a próbált nevére magyarázatot adni, ez alig több a családnevek jelentésénél kapott számnál. A két utónevet viselőknél a csaknem hatvan

főből összesen hárman írtak mindkét nevükhöz jelentésmagyarázatot, egy hetedikes, egy nyolcadikos és egy tizenegyedikes lány (eltekintve attól, hogy a magyarázatok helytállóak-e, vagy sem): *Petra Klára* – *Petra* „kőszikla”, *Klára* „szenvédélyes az ágyban”; *Vanda Léda* – *Vanda* „vad nő”, *Léda* „egy istennő neve”; *Nóra Norina* – *Nóra* „Isten ajándéka”, *Norina* – a Nóra név becézése. Két hatodikos pedig kizárólag második keresztnévének jelentéséről számolt be: *Csenge Szilvia* – *Szilvia* „folyó, erdő”; *Kata Orsolya* – *Orsolya* „kis medve”. Ez utóbbi jelenséget talán indokolja, hogy mindkét kislány – a megszokottól eltérően – a második nevét használja a mindennapokban. Amint a 3. ábrán látható, a keresztnevекnél is a családneveknél felvett kategóriák szerepelnek az adatok rendszerezésére.

3. ábra

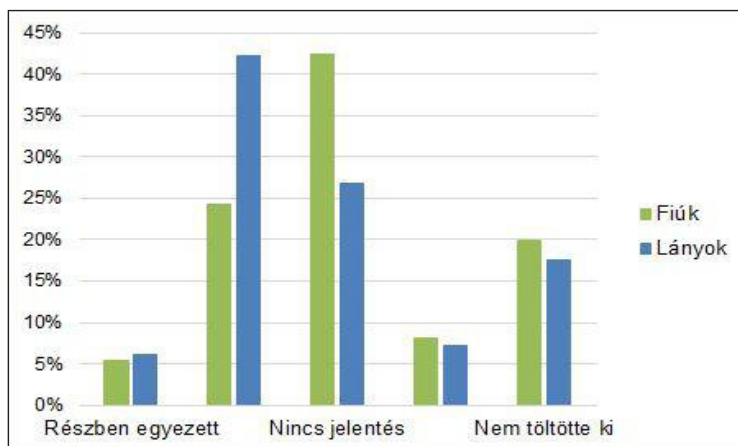
A keresztnevек jelentésére adott válaszok korosztályok szerinti megoszlása

Az az 1. és a 3. ábra eredményeinek összevetésekor látható, hogy átrendeződések mutatkoznak a diákok válaszában korosztályok szerinti megoszlásában. Míg a legtöbben továbbra is az 5. osztályosok közül gondolják jelentés nélkülinek tulajdonnevüket, a 6. és a 7. osztályosoknál a keresztnevек esetében nőtt, míg a többi évfolyamon lényegesen csökkent az így vélekedők száma. A helyes indoklások esetében az 5., a 6., a 8. osztályosok a családnevek jelentésmagyarázataihoz képest gyengébben, a 9. és a 10. osztályosok némileg jobban teljesítettek, a 7. osztályosok eredménye stagnált, míg a két legidősebb évfolyam esetében ugrásszerűen megnőtték a helyes válaszarányok, a 68 szinte kifogástalan indoklás közül 30 e két osztályból származik (például *Emese* – „szoptató, anyácska”; *Benjámín* – „szerencse gyermeke”; *Barbara* – „idegen, külföldi nő”; *Jessica* – „Isten rátekint”). Az egyik diáklány a magyarázatában még azt is leírta, honnan tudja nevének jelentését: *Eszter* – „csillag, több jelentése is van, de csak erre emlékszem egy hűtőmagnesről”.

A keresztnevек esetében a gyermekek 8%-a, legnagyobb arányban a tizedikes osztály adott téves választ keresztnéve jelentésére (például *Bálint* – „romantikus, álmodozó alkat”). Több válaszból is következtetni lehetett rá, de volt, aki az indoklásban meg is jegyezte, hogy az interneten jutott információhoz (például *Zekő* – „szökős”, ezt olvastam a neten”), és ez igazolja azt az általános vélekedést, hogy a diákok a lexikonok, szótárak helyett ma már inkább az elektronikus tájékozódást részesítik előnyben. Ennek hátránya az, hogy sokszor gyanakvás nélkül elhiszik a világhálón olvasottakat, nem tudják elkülöníteni a megbízható forrásokat a nem megbízhatóktól. Így a több ízben is hasonlóan magyarázott nevekre a szerző is rákeresett a legnagyobb keresőportálon, és találta meg szóról szóra ugyanazt, ami a diákok indoklásában szerepelt: például *Zita* – „gyors, sebes” (1); *Balázs* – „királyi” (2).

Érdekes eredménye volt a jelentésmagyarázatok nemenkénti összesítésének. A 4. ábrán is látható, hogy a lányok jóval kevesebb esetben gondolták keresztnévüket jelentés nélkülinek, mint a fiúk, míg az összes fiú 42,3%-a (47 fő), addig a lányoknak csupán 26,8%-a (26 fő) vélekedett így. A helyes jelentésmagyarázatok

aránya is azt sugallja, hogy a lányok többet tudnak a nevükről. Az összes diáklány 42,3%-a (41 fő) pontosan le tudta írni, hogy mit jelent a keresztnéve, a fiúk közül pedig csupán 24,2%-uknak (27 fő) volt ilyen ismerete. A téves magyarázatok, illetve a kitöltetlen helyek száma kisebb arányban ugyan, de szintén az említett különbségeket támasztják alá.

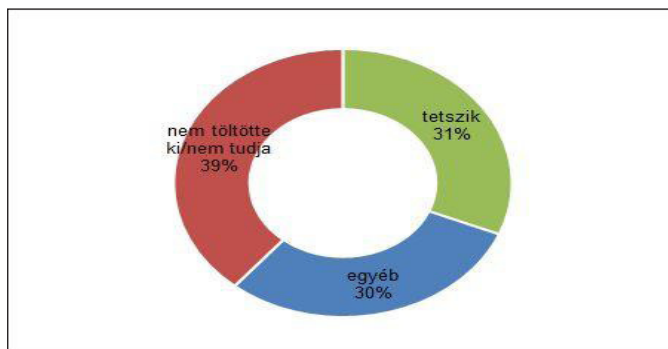

4. ábra
A keresztnévek jelentésére adott válaszok nemek szerinti megoszlása

A keresztnévek eredetére adott válaszok hasonlóan alakultak a családnevek eredetének a meghatározásaihoz. A tanulók legnagyobb része, 52%-a üresen hagyta vagy nem tudta keresztnévének az eredetét, közülük is az ötödikesek voltak legnagyobb arányban. Kétszer annyi diák (32 fő) válaszolt tévesen, mint a családnevek esetében (16 fő): például *Éva* – „bibliai vallási vonulat, nem tudnék népet megnevezni, talán latin”; *Márk* – „német eredetű”; *Petra* – „arab”; *Mihály* – „Bosznia-Hercegovina”; *Rita* – „szerintem latin”. A rossz válaszok közül legtöbbet a 12. és a 7. osztályosok írták. Voltak, akik másként értelmezték az eredet kérdését, és inkább a *honnan/miből származik* kérdésre válaszoltak a *milyen eredetű* helyett: *Fanni* – „a *Fanni* a *Stefániából* jött”; *Veronika* – „a Bibliában Szent Veronika nyújt kendőt Jézusnak”. Összesen 68 tanuló adott keresztnévére helytálló eredetmagyarázatot, közülük legnagyobb arányban a 11. és a 12. osztályosok. Néhányan igen pontos leírást adtak: *Réka* – „magyar eredetű, Attila hun fejedelem feleségének *Rika* nevéből származik, királynőt, patakot jelent”; *Jessica* – „angol, amerikai, a héber eredetű *Jiszká* névből származik”.

A keresztnévadás indítékainak ismerete

A kutatás azt is vizsgálta, hogy a kérdőívet kitöltő diákok ismerik-e szüleik keresztnévadásának a motivációit. Erre a kérdésre a tanulók 61%-a (127 fő) adott értékelhető választ, 81-en nem tudják, miért éppen ezt a nevet kell viselniük, illetve nem írtak semmit. Amint az 5. ábrán is látható, a feleletek három nagyobb kategóriába csoportosíthatók.

5. ábra
A keresztnévadás motivációinak ismerete

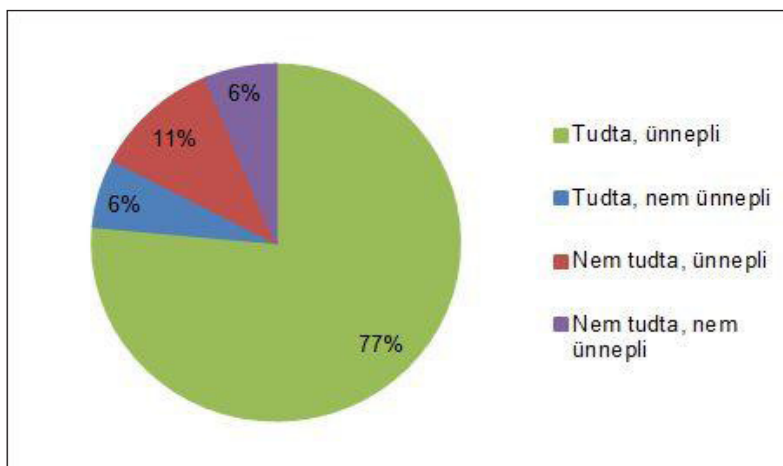
A diákok a keresztnév választás motivációjaként legnagyobb számban, 31%-ban kizárólag a név tetszését jelölték meg, legtöbbször a szülőknek vagy valamely családtagnak tetsző nevet viselnek. Ez a névválasztási motiváció számos tanulmányban hangsúlyos (például Raátz 1994; Rajsli 2007). A 127 válaszból 63 tanuló egyéb indokokat jelölt meg az adott név kiválasztásának okaiként. Ezek közül több válaszban megjelent az öröklődés indítéka. Érdekes, hogy a gyűjtött anyagban első keresztnévként mindössze hat, második keresztnévként pedig három fiú említi, hogy nevét édesapja vagy nagypapája után kapta (például Zoltán – „igen, apám akarta, mert ő is Zoltán, és azt mondta, ha fia lesz, Zoltán lesz a neve”; Győző – „azért, mert az apumnak is ez a neve meg a papámnak is, szóval hagyomány alapján”). A lányoknál tíz lány kapta valamelyik családtag, rokon nevét első keresztnévként, további nyolc pedig második keresztnévként (például Eszter – „azért, mert apukámnak volt egy ilyen nevű nagynénikéje”; Éva – „édesanyámat is Évának hívják, és a nagymamámat is, talán ez nálunk egy családi hagyomány”; Petra Klára – Klára: „amikor megszülettem, nagymamám halálos állapotban volt, és emlékére kaptam”). Ez az arány eltér a szakirodalomban megszokott adatoktól, amelyekben a fiúk névöröklődésének gyakoriságát támasztják alá (Bíró 1985: 216; Raátz 1994: 32; Kálmán 1996: 57). Előfordult a mintában ismerős, barát után kapott név is: Rita – „mert anyukám legjobb barátnője Rita volt, utána kaptam a nevem”; Vanda – „mert anyukám legjobb barátnőjének a lányának a neve is Vanda”. Volt olyan diák is, aki valamilyen tulajdonság, képesség átörökítésének a reményében kapta nevét: Lóránt – „az egyetemen apámnak egy Lóránt nevű osztálytársa volt a legokosabb”; Patrícia – „mert apunak volt egy Patrícia nevű ismerőse, és annak a Patrícának 4 diplomája volt és több nyelvvizsgálója, ezért gondolta apu, hogy ha én is ezt a nevet kapom, én is okos leszek (hát nem jött össze)”. A szülőknél némely esetben egy számukra kedves alkotás vagy tárgy befolyásolta a névadást, így Vivien és Letícia egy filmről, Jessica egy szerelmes regény főhőséről kapta a nevét, Mercédesz az édesapja kedvenc autómárkájáról, Barbara keresztnéve egy dalból, Balázs pedig József Attila Altatójából származik. Néhányan egy-egy kis történetet is tudtak névválasztásuk körülményeiről: Fanni – „Szüleim kalapból húztak egy fiú és egy lány nevet, ugyanis nem akarták, hogy az orvos elmondja, milyen nemű leszek, lánynévnek a Fannit húzták”; Csilla – „Ezt választották ki nekem, mikor megszülettem. A szüleimnek az utolsó pillanatban jutott eszükbe, hogy lány is lehetek, és apukám választotta nekem, miután egy naptárt lapozgatva, megakadt a Csilla néven a szemem”; Eszter – „anyukám először Vandát szeretett volna, de apa azt mondta, hogy nem fogja tudni megjegyezni, így lettem Eszter”. A szülők további szempontjai, amelyeket a névválasztás során fontosnak tartottak gyermekeik elmondása szerint: magyar eredet (például Emese, Csenge, Levente), nemzetközileg ismert (Liza, Dániel, Martin), különleges/ritka név (Zekő, Léda, Cintia), népszerű név (Marcell), becézhetőség (Áron, akit Roninak becéznek), továbbá a családnévhez illőség, a védőszent és a meghatározott kezdőbetűhöz való ragaszkodás.

A névadási motivációk feltárása során néhány esetben a név egy konkrét személy kizárólagos döntésének tűnt („apukám ragaszkodott hozzá”; „anyukám *Rékát*, *Adrienn*t akart, de a testvérem azt mondta, legyenek *Rita*”; „mert ez a név tetszett a legjobban a bátyámnak” stb.), és ez azért is érdekes, mert Rajsli Ilona egy szociolingvisztikai szempontú felmérés kapcsán megállapította, hogy a férfiak nagyobb számban engedik át a döntést a feleségüknek, míg a nők erősebben magánügyüknek tekintik a névadást (Rajsli 2007: 235). A gyűjtött anyagban is – a gyermekek hivatkozásai alapján – az anyák szava volt döntő (18 esetben), az apák 11 esetben voltak a fő ötletadók, míg 5 esetben a testvér akarata érvényesült a névválasztáskor.

A névnap időpontja, ünneplése

A diákokat arról is megkérdeztem, hogy ismerik-e névnapjuk időpontját, szokták-e ünnepelni, és ha igen, mikor. A 6. ábrán is látható, hogy a diákok legnagyobb része, 77%-a tudja, mikor van a névnapja, és meg is ünnepli, 23 gyermek – legtöbbször ötödikes – szokta ugyan ünnepelni, de nem tudja megmondani, hogy (pontosan) mikor van, vagy a naptártól eltérően datálja azt (például *Marcell* – „01. 06.”; *Dorián* – „09. 09.”; *Nóra* – „valamikor augusztusban”; *Léna* – „04. 29.”; *Melinda* – „nem tudom”). Voltak tanulók, akik annak ellenére, hogy nem szokták ünnepelni a névnapjukat, tudták, mikor van, illetve tizenhárman egyáltalán nem tartják

számon és nem is ünneplik a névnapjukat (köztük például *Fanni, Eszter, Gergely, Zoltán, Anna, Olivér, Róbert*). A két keresztnévet viselők közül ketten a második keresztnévük ünnepeit ismerik (*Róbert Soma, Kata Orsolya*), ketten pedig mindkét névnapjukat számon tartják, és fel is köszöntik őket mind a két napon (*Csenge Szilvia, Rita Klaudia*).

6. ábra
A névnap időpontjának ismerete, a névnap ünneplése

Névgyakoriság, ahogyan a diákok látják

A kérdőívet kitöltő tanulóknak arra is választ kellett adniuk, szerintük milyen gyakori az a családnév, illetve a keresztnév, amelyet viselnek. A 208 diák 34%-a gondolja úgy, hogy az ő családnéve kifejezetten ritka: például *Solymosi, Kocsi, Mizák, Gelics, Weisz, Gauzer, Czacsa*, de a Magyarországon 30. leggyakoribb családnévet viselő *Barta* is (Hajdú 2010: 391). 56 diák szerint nem vagy csak kevésbé gyakori a vezetéknév: például *Miheller, Pári, Dóka, Hadházi, Harangozó, Szeberényi*. Egy nyolcadikos fiú szerint a neve azért nem lehet gyakori, mert csak őt és édesapját hívják így. A *Krasz* nevet valóban nem sokan viselik, de ennél azért kicsivel többen, Hajdú szerint 33-an (Hajdú 2010: 179). A gyermekek 5,2%-a szerint se nem ritka, se nem gyakori, közepes a családnévük elterjedtsége: például *Teleki, Erdélyi, Márkus*, de a 17. leggyakoribb családnév viselője, *Mészáros* (Hajdú 2010: 391) és az 5. leggyakoribb családnév tulajdonosa, *Horváth* is (Hajdú 2010: 391) így vélekedik. 11%-uk szerint gyakori vagy viszonylag gyakori (például *Juhász, Németh, Oláh, Szabó*), míg 41-en úgy gondolják, hogy az ő családnévük nagyon gyakori elterjedtségű (*Nagy, Papp, Nagy, Kovács, Varga, Tóth*), három tanulótól pedig egyáltalán nem érkezett válasz.

Legtöbben saját ismeretségi körük alapján ítélték meg családnévük gyakoriságát („szerintem nem nagyon gyakori, nem ismerek a családi körömn kívül más *Magyar* családi nevet viselőt”; „még egy *Nehéz* családot ismerek”). Az egyik végzős gimnazista olvasta valahol, hogy a *Vígh* családnév „TOP 50-es”, egy hetedikes fiú szerint evidens, hogy a *Szabó* név gyakori, „mert ez egy foglalkozás”, a *Westsik* családnévű gyermek állítja, hogy „a világon kb. maximum 20 ember van, aki ezt viseli”, a mintában előforduló mindkét *Nguyen* családnévű gyermek pedig tisztázza, hogy ugyan Magyarországon ez ritka névnek számít, ám Vietnámban nagyon gyakori. Az egyik tizenegyedikes fiú korábban saját maga győződött meg családnéve ritkaságáról, ugyanis a Facebook közösségi oldalon keresett rá a nevére, és ez nem járt nagy találatsszámmal. Ketten válaszaikban emotionokkal azt is érzékeltették, hogy nem igazán örülnek családnévük elterjedtségének: *Tóth* – „nagyon nagyon gyakori :)”; *Kovács* – „sajnos nagyon gyakori :)”.

A diákok közül viszonylag kevesen, 31-en minősítették keresztnévüket ritkának (*Arvid, Győző, Ákos, Márton, Ildikó, Laura, Csenge*), köztük többen olyan nevet viselnek, amely ma Magyarországon a leggyakoribb nevek közé tartozik (3). 44-en nem túl gyakorinak (például *Zita, Dominik, Dániel, Áron*), 16-an pedig közepesen

elterjedtnek gondolják nevüket (például Richárd, Dalma). Érdekes, hogy az azonos nevet viselők is mennyire eltérően ítélték meg keresztnevük gyakoriságát: például Kristóf – ritka; átlagos; viszonylag gyakori; nagyon gyakori. Ez valószínűleg azzal magyarázható, hogy – hasonlóan a családneveknél tapasztalt tendenciához – többségük nem statisztikák, szótárak, utónévkönyvek alapján tájékozódott, hanem a környezetük, ismerőseik neveit számba véve becsülte meg keresztneve elterjedtségét. A diákok 27,4%-a viszonylag gyakran vagy gyakran tartja utónevét (például Noémi, Alexandra, Réka, Zsófia, Ádám, Dávid), 26%-uk nagyon gyakran (például Nóra, Krisztián, Máté, Zoltán, Tamás), míg hatan nem adtak választ a kérdésre. Az 59 két keresztnevet viselő tanuló közül mindössze öten feleltek mindkét nevükkel kapcsolatban a kérdésre.

Becézőnevek, megszólítónevek

A megszólítás, a becézés a kapcsolatteremtés nyelvi eszköze, amely kifejezheti a két fél, a megszólító és a megszólított közötti viszonyt. A beszélgetőtárs aposztrofálása legtöbbször valamilyen tulajdonnév, amely nagyfokú variabilitást mutat, Hajdú például 14 nagyobb kategóriát különböztet meg a becézőnevek besorolására (Hajdú 2003: 638–731). A felső tagozatosok családi beceneveit vizsgáló Bíró Ferenc szerint a megszólítónevek különös jelentőségűek és nevelő hatásúak lehetnek a gyermekekre: „voltaképpen azt a szerepet töltik be általában is, de a gyermekekhez intézve még inkább, amit egy simogatás, vagy ölelés a szorosabb családi kapcsolatban. A szándék a másik személy puszta érintése, de a testi kontaktus helyett annak szelídültebb, nyelvi formába öntött változatával. Egy arc simogatásának szublimálódása (finomodása) tehát a becéző szuffixum” (Bíró 1999: 445). A becenevekkel ma már nemcsak a megszólításokban találkozhatunk, hanem egyre elterjedtebb a becézőnevek anyakönyvi bejegyzése is (Bíró 1993).

Az anyaggyűjtés során a diákok három közösség (család, barátok, tanárok) által használt megszólítónevekre, becenevekre adtak példákat, amelyek vizsgálata – az imént említett kitüntetett szerepükből kifolyólag is – az anyanyelvi nevelés szempontjából is tanulságos lehet. 208 tanulóból 32-t sem tanárai, sem barátai, de még a családja sem illet becenévvel, közülük 22 fiú és 10 lány, akik összesen 14-féle férfinévet és 6-féle női nevet viselnek. A mintában szereplő négy Gáborból hármat, hat Mátéból hármat és a számos becenévvel rendelkező Anna nevet viselő négy lányból is hármat nem becéznek. További nem becézett nevek (zárójelben az adott nevet viselő összes diákból/a nem becézett diákok számával): Kristóf (4/2); Ádám (4/2); Eszter (5/2); Balázs (6/2); Réka (5/2); Patrik (3/2); Bence (3/1); Márk (2/1); Szabolcs (5/1); Martin (3/1); Zita (2/1). További nem becézett nevek, amelyeket csak egy-egy diák visel: Arvid, Bálint, Ahmed, Géza, Dorina, Melinda. Hogy a becézés nem kizárólag a kisebbek kiváltsága, bizonyítja a legtöbb, összesen hétféle becenév tulajdonosa, egy tizenkettedikes Alexandra nevű lány, akit családtagjai Szandinak, Szandusnak, barátai Szancinak, Szanyának, Szandinak, tanárai pedig Szandinak, Alexának, Lexának vagy Szandrának szólítanak.

A diákok elmondása szerint tanáraik legtöbbször keresztnevük anyakönyvezett alakját vagy a hagyományosabb becenevi alakokat (például Nóri, Peti, Józsi, Marci) választják a megnevezésre, de vannak kivételek is, például a kedveskedő hangulatú Annuska, illetve az egyik (véltetően nyelvszakos) tanár a mademoiselle plusz vezetéknev formát használja előszeretettel a lányok esetében (például Mademoiselle Szombati). A válaszok tanulmányozása a tanulókról, illetve tanáraik iránti attitűdjeikről is szolgált információval, például az egyik tizenegyedikes fiú zárójelben a megszólítás általános érzelmi többletéről is beszámolt: Bence! (dühösen ordítva); egy 10. osztályos lány pedig ezt a megjegyzést írta tanáraitól: „azok inkább ne becézgessenek!”. Az egyik két keresztnevet viselő hatodikos családtagjai és barátai is a második nevének becézőjével szólítják (Orsi), tanárai viszont Katának, csak „aki jobban ismeri”, az szólítja megszokott nevével. A pedagógusok leginkább az egy osztályban többször előforduló keresztnevek esetében használják a személytelenebbnek ható családnévi alakot vagy az egész nevet a megkülönböztetés céljából.

Érdekes tendencia figyelhető meg a diákok körében, egyre gyakoribb ugyanis, hogy a barátok, osztálytársak egymást nem keresztnevükön vagy annak becézett változatával szólítják meg, hanem a családnévi alakot,

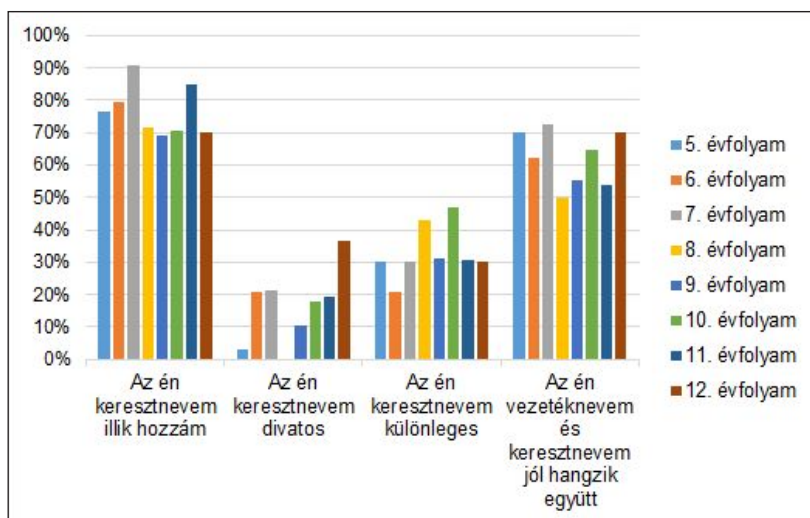
illetve az abból képzett formát használják (például Pauer, Szukob~Szuky). Ezen kívül számos példa található a kortársak becézései között a nem tulajdonnévből képzett megszólításokra, esetleg csúfnevekre, ezek keletkezésének okairól, körülményeiről a legtöbb esetben nincs információ: például Kuttyus, Hozé, Infinity, Törperős (itt a felsős fiú rendellenesen alacsony termete és birkózó pályafutása hathatott a névre), Süti, Zsiráf, Gömbi, Mogyi, Töki, Csibe, Csocsó.

A legtöbb kedveskedőnek ható aposztrófálást a gyermekek a családban kapják. Keresztnévi becenevek vegyesen válogatva a különböző korcsoportokból (zárójelben az anyakönyvezett alak): például (Edina) Edici; (Emese) Mesike; (Fanni) Fanncsi, Fankáci, Manka; (Erika) Ercsi; (Viktória) Vicuska; (Nikolett) Nikszibaba; (Dávid) Dávidka; (Martin) Marcipán. Gyakori a családi kapcsolatra utaló megszólítás is (Nagyfiam, Fiam, Kislányom, Hugica, Bátyus, Öcsi), illetve más, nem keresztnévből képzett megszólítások (Cica, Picúr, Manó, Macska, Nyuszi, Baba, Csillagom, Kurrancs, Tojás, Kuksika, Muci). Érdekes, hogy a kettős keresztnévűeknél előfordul, hogy a család vagy az egyik családtag az egyik, míg mindenki más a másik keresztnéven nevezi őket, így Csenge Szilvia az iskolában és barátai körében Szilvia, Szilvi vagy Sziszi, a családban pedig Csengő, Csengőci, továbbá Nikolett Esztert egyedül édesanyja szólítja Eszternek, mindenki más Nikinek.

A diákok saját nevükhöz fűződő viszonya

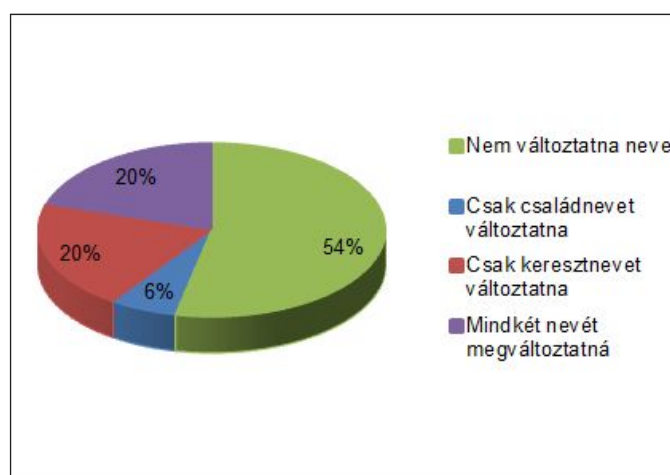
A kutatás arra is választ keresett, hogy a diákok miként vélekednek a saját nevükről. Az egyik erre vonatkozó feladatuk az volt, hogy négy állítás közül bekarikázzák a rájuk jellemzőt. A tanulók több választ is bejelölhettek.

Az állításokat és a korosztályok szerinti összesítést a 7. ábra szemlélteti. Meglepő, hogy a 208 diákból 41-en gondolják azt, hogy az a keresztnév, amelyet viselnek, nem illik hozzájuk, a legrosszabb arány a kilencedikeseknél tapasztalható, itt huszonkilencből kilencen vélekednek így, de nem sokkal jobbak a 11., a 12. és a 8. osztályosok eredményei sem. A legelégedettebbek a hetedikesek, náluk harminchárom diákból csak három szerint lehetne hozzáillőbb a keresztnéve. A legkevesebben azt az állítást tartották magukra nézve igaznak, hogy a keresztnévük divatos, mindössze 17%-uk értett egyet ezzel a kijelentéssel (például Nóra, Anna, Gábor, Laura, Tamás, Patrik, Cintia). Érdekes, hogy a 8. osztályosok közül senki, az ötödikesek közül csak egy diák, míg a legtöbben a 12. osztályosoknál, 11-en gondolták nevüket divatosnak. A harmadik állítást, amely a keresztnév különlegességére vonatkozott, 65 tanuló karikázta be a korosztályok között nagyjából azonos eloszlással. Elgondolkodtató továbbá, hogy mindössze a diákok 63%-a véli úgy, hogy a családneve és a keresztnéve illik egymáshoz, legkevesebben vannak közülük is a nyolcadikosok, ahol csak a tanulók fele választott igenlően.

7. ábra
A tanulók saját nevük iránti attitűdjei

A gyermek nevéhez fűződő viszonyáról leginkább az árulkodik, hogy mennyire könnyen válik meg tőle, ha lehetősége adódna rá, lecserélné-e azt egy másikra. A diákok válaszait a 8. ábrán összesítettem, ezen látható, hogy a tanulók alig több mint fele nem tudna azonosulni egy új névvel, a többiek változtatnának. Míg az 1994-es felmérésben (Raátz 1994) inkább a kisebbekre volt jellemző a névváltoztatási szándék, most fordítottak az eredmények. Leginkább az ötödik osztályosok ragaszkodnak a nevükhöz, 70%-uk sem családnevét, sem keresztnévét nem cserélné le. A legtöbben a 10. és a 12. osztályosok közül válnának meg a nevüktől, közöttük csak 29, illetve 37%-uk nem változtatna. Azok a diákok, akik nem cserélnének sem családnevét, sem pedig keresztnévét, többféle indokot is felsorakoztattak: „nem választanék másikat, szerintem ez teljesen tükrözi ki vagyok: egy a sok közül”; „a szüleim választották, és ezt becsben tartom”; „tökéletesen elégedett vagyok a nevemmel, tök jól hangzik”; „minden családtagom és barátom ezen a néven ismert meg, és ez a név hozzám tartozik”.

8. ábra
A tanulók esetleges névváltoztatási szándéka

A 208 tanulóból a legkevesebben, mindössze tizenhárman vannak azok, akik kizárólag családnevüket változtatnák meg. Vannak olyanok, akiknek mindegy, milyen lesz az új vezetéknev, „csak rövid legyen”, „valami normális”, vagy „valami olyan, amit nem lehet félreérteni”. Az egyik hetedikes szerint édesanyja barátjának a családneve lenne ideális számára, míg az egyik kisfiú arra panaszkodik, hogy családja megváltoztatta családnevét, és ő szeretné visszakapni a régit. Többen is egy szeretett családtag (dédapa, nagymama, édesanya) vezetéknevét jegyeztetnék be a mostani helyett, egy 10. és egy 12. osztályos lány a szerelme nevét venné fel, egy szintén végzős gimnazista lány pedig azért lenne Stark, mert szereti a Vasember és a Trónok harca című filmeket.

Az egész minta 20%-a a családnevével ugyan elégedett, ám keresztnévét szívesen változtatna. Leginkább a lányokra jellemző ez a szándék, korosztályonként azonban nagyjából kiegyenlítetten oszlik meg a számuk. Legtöbben valamilyen divatosabbnak vélt nevet választanának, például hárman is lennének Hannák, ketten Barbarák, Lillák, Kittyk, van, aki a Stella, Vanessza, Laura, Kinga nevet találja különlegesnek, van, aki rövidebb névre vágyik, ezért Adrienn helyett inkább az Adát viselné, egy kislány pedig azért lenne inkább Viola, mert ez a név szerinte „törékenységet, okosságot, kedvességet, harmóniát tükröz”. A Raátz Judit által végzett kutatásban is tapasztalt tendencia, amely szerint a fiúk sokszor a példaképnek tartott személy nevére cserélnék sajátjukat (Raátz 1994: 33), ebben a mintában is érvényesülni látszik: például István – „mert az egyik túravezetőm István, és jó fej”; „mert ez a kedvenc királyom neve”. Érdekes, hogy a két keresztnév viselők közül különböző indokokkal négyen is elhagynák első keresztnévüket, és csak a másodikat viselnék, például Marcell Bence – „Bence, mivel ez jobban hangzik, nem olyan különleges”; Bence Mihály – „elhagynám a Bencét és Mihály lennék csak, mert ez szerintem egy jó dolog lenne, és tiszteletet mutatnék ezáltal”.

A diákok szintén 20%-a válna meg teljes nevétől. Egyesek a családnevüket és a keresztnévüket is eltérő okokból változtatnák meg, például az egyik hetedikes családnevét Chrysafigidre cserélné, mert szereti a görög neveket, míg keresztnéve a pusztán szépnek tartott Flóra lenne, az egyik kisfiú pedig idegen eredetű családnevét cserélné Szabóra, mert utálja, hogy néha nem tudják kimondani a nevét, ám a keresztnévvel sem elégedett, Péter helyett szívesebben lenne Dávid. Többen is „külföldiesítenék” nevüket az idegen kultúra iránti vonzódás miatt, például Schumacher Sophie – „a magyar nevem német megfelelője, azért lenne ez jobb, mert sokkal jobban hangzik, és én nagyon szeretem Németországot”. A fiúk közül többen viselnének egy márkanevet (például Johnnie Walker, Jack Daniel) vagy egy humorosnak hangzó összetételt (Vicc Elek, Grünwald Oszvald, Kiss Szulejmán, Ördög Ödön), az egyik tizedikes fiú Szabó Gizella névvel lenne boldog, de a lányoknál is akadtak különös ötletek (Watson Hermione, Zentlán Chae Ri, Panli Zoé).

Összegzés

A diákok által kitöltött kérdőívek elemzése azt mutatja, hogy névtani ismereteik a legutóbbi ismert felmérés (Raátz 1994) óta eltelt több mint húsz év dacára nem gyarapodtak. Legtöbbjük bizonytalan, hiányos ismeretekkel rendelkezik a saját nevéről, sok esetben az alapvető fogalmak tisztázatlansága is szembeűnő. Voltak köztük azonban olyanok is, akik kiemelkedően jól igazodtak el az onomatológiai kérdésekben. A válaszokból kiderülő ismeretbeli különbségek sok esetben nem az életkor, hanem a nem szerint voltak meghatározóak.

Annak ellenére, hogy számos tanulmány hangsúlyozza a névtan oktatásának a hasznosságát és számtalan lehetőségét (például Hoffmann 1994; Liszka 1997), sőt ma már nemcsak az anyanyelvi tankönyvekben található jó néhány névtani feladat, hanem kidolgozott névtani foglalkozások leírásához is hozzáférhetünk (Fercsik–Raátz 1995, 1996), még mindig jellemző az a meggyőződés, hogy a névtan az amúgy is túlzott méretűnek tartott tananyag valamelyik elemének a rovására tanítható csak. Pedig aki maga is átéli a nevekkel való foglalkozás örömét, felismeri a névtudomány sokoldalú felhasználhatóságát, biztosan megtalálja a módját, helyét és idejét a diákjaival való közös kalandozásra a nevek birodalmában.

Irodalom

- Angyal László 2011. A névtan helye a nyelvtudományban, tudományközi kapcsolatai, névelmélet. *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények* 1: 5–10.
- Bíró Ágnes 1985. *Státuszszimbólum-e a keresztnév? Nyelvi divatok*. Gondolat Kiadó. Budapest. 213–224.
- Bíró Ágnes 1993. Anyakönyvezett becézőnevek. *Névtani Értesítő* 15: 63–66.
- Bíró Ferenc 1999. Névvél (is) nevel(het)ünk(?). In: V. Raisz Rózsa – H. Varga Gyula (szerk.) *Nyelvi és kommunikációs kultúra az iskolában II*. XIII. Anyanyelv-oktatási napok, Eger, 1998. július 7–10. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 212. Budapest. 443–456.
- Bura László 1996. A névdivat nemzedéki változásai. *Magyar Nyelvjárások* 33: 71–92.
- Erdélyi Erzsébet 2003. Az új anyanyelv-tanítási módszerek és a hagyományos névtani ismeretek a tantárgyköziség szolgálatában. In: Fercsik Erzsébet (szerk.) *A nevekről. A névtan oktatása és kutatása az ELTE Tanárképző Főiskolai Kar Magyar Nyelvtudományi Tanszékén 1984–2003*. Korona Nova Kiadó. Budapest. 204–226.
- Fabó Kinga 1979. A névtan helye a társadalomtudományok között. *Névtani Értesítő* 2: 3–6.
- Fercsik Erzsébet 1996. Milyen tan a névtan? – A névtan oktatásának elméleti alapjairól. In: V. Raisz Rózsa (szerk.) *Anyanyelv és iskola az ezredfordulón*. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 207. Budapest. 345–349.
- Fercsik Erzsébet – Raátz Judit 1995. Névtani foglalkozások I. *Magyartanítás* 5: 41–7.
- Fercsik Erzsébet – Raátz Judit 1996. Névtani foglalkozások II. *Magyartanítás* 1: 34–9.

- Gulyásné Mátraházi Zsuzsanna 1981. *Napjaink különleges névdivatja*. Magyar Névtani Dolgozatok 15. Budapest.
- Hajdú Mihály 1999. A tulajdonnevek az oktatásban. In: V. Raisz Rózsa – H. Varga Gyula (szerk.) *Nyelvi és kommunikációs kultúra az iskolában II*. XIII. Anyanyelv-oktatási napok, Eger, 1998. július 7–10. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 212. Budapest. 436–442.
- Hajdú Mihály 2003. *Általános és magyar névtan*. Osiris Kiadó. Budapest.
- Hajdú Mihály 2010. *Családnevek enciklopédiája. Leggyakoribb mai családneveink*. Tinta Könyvkiadó. Budapest.
- Hoffmann István 2002. A magyar névkutatás az ezredfordulón. In: Hoffmann István – Juhász Dezső – Péntek János (szerk.) *Hungarológia és dimenzionális nyelvszemlélet*. Debrecen–Jyväskylä. 9–22.
- Hoffmann Ottó 1994. Kalandozások a nevek birodalmában. *Magyartanítás* 4: 27–30.
- Juhász Dezső 1997. Névtudomány – magyarságtudomány. In: B. Gergely Piroska – Hajdú Mihály (szerk.) *Az V. Magyar Névtudományi Konferencia előadásai*. Miskolc, 1995. augusztus 28–30. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 209. Budapest. 477–483.
- Kálmán Béla 1996. *A nevek világa*. Csokonai Kiadó. Debrecen.
- Kosztolányi Dezső 1932. Arany János neve. *Pesti Hírlap* 1932. október 2.
- Kovács András 2009. A kárpátaljai magyar keresztnévadásának jellemzői az ezredfordulón. In: Kuna Ágnes – Veszelszki Ágnes (szerk.) *Félúton 3. A harmadik Félúton konferencia (2007) kiadványa*. http://linguistics.elte.hu/studies/fuk/fuk07/kovacs.a_KA_VA_T.pdf (2015. április 26.)
- Liszka Gábor 1997. A névtan a nyolcosztályos gimnáziumokban. In: B. Gergely Piroska – Hajdú Mihály (szerk.) *Az V. Magyar Névtudományi Konferencia előadásai*. Miskolc, 1995. augusztus 28–30. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 209. Budapest. 513–518.
- Perger Imre 2004. Vonatnevek, mozdonynevek. In: Balázs Géza (szerk.) *A magyar nyelvi kultúra múltja és jelene 1*. MTA Társadalomkutató Központ. Budapest. 361–365.
- Raátz Judit 1994. Az általános iskolai tanulók névtani ismeretei egy felmérés tükrében. *Magyartanítás* 5: 29–33.
- Raátz Judit 2009. Egy újabb tárgynévtípus: a 4-es metró fúrópajzsainak névadásáról. *Névtani Értesítő* 31: 157–165. <https://doi.org/10.29178/NevtErt.2009.13>
- Rajslí Ilona 2007. A keresztnévadási szokások változása Bácskában. *Névtani Értesítő* 29: 235–241. <https://doi.org/10.29178/NevtErt.2007.20>
- K. Szoboszlay Ágnes 2005. Ötszáz baba nevééről. *Névtani Értesítő* 27: 239–248.
- Várnai J. Szilvia 2005. *Bárhogy nevezzük... A tulajdonnév a nyelvben és a nyelvészetben*. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányához XLII. Tinta Könyvkiadó. Budapest.

- (1) Keresztnevek.hu. <http://www.keresztnevek.hu/jelent%C3%A9se/BAL%C3%81ZS/> (2015. szeptember 5.)
- (2) Nevenapja.hu. http://www.nevenapja.hu/nevnapok/zita_nevnap.html (2015. szeptember 5.)
- (3) Utónévstatisztika. <http://www.nyilvantarto.hu/hu/statisztikak> (2015. szeptember 5.)

Gelegonya-Katona, Ágnes

The knowledge of high school students on onomastics

The knowledge on onomastics is not explicitly included in the curriculum requirements, but the knowledge domain of Hungarian language and literature provides plenty of opportunities for its inclusion in the learning material. Moreover, due to the interdisciplinary character of onomastics, it is an excellent tool of subject integration. However, the onomastics knowledge of students is often rather insufficient. This study investigates the onomastics knowledge of students from an eight-grade secondary grammar school. The questionnaire survey focuses on the motivation of naming, name frequency, nicknames, and the attitude of students to their own names – besides the meaning and etymology of surnames and first names. The results show that half of the students do not have solid knowledge about their own names and that there are many students, mainly among girls, who demonstrate their knowledge of the world of names with extremely precise answers.

Kulcsszók: nevek, névtudomány, gimnazisták névtani tudása

Keywords: names, onomastics, onomastics knowledge of high school students

Az írás szerzőjéről

Gelegonyáné Katona Ágnes

Lakatos Menyhért Általános Iskola és Gimnázium, Budapest, Magyarország

agnes.katona89[kukac]gmail.com